

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

Кафедра журналістики

СОЦІОЛОГІЯ І ЖУРНАЛІСТИКА
методичні рекомендації для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 061 «Журналістика»

Полтава
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»
2023

УДК 316:070

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» від 22.12.2023 р. (протокол № 5)

Авторський колектив:

Галич А.О., доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики
Куцевська О.С., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувач кафедри журналістики
Носко А.М., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики

Рецензент:

Соловйова Ю.Є., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри маркетингу, Національний університет харчових технологій
Нужна Ю.С., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та соціології, Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Соціологія і журналістика : методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою 061 «Журналістика» / авт. кол. : А.О. Галич ; О.С. Куцевська ; А.М. Носко. Полтава : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. 26 с.

Методичні рекомендації для курсу «Соціологія і журналістика», розроблені з використанням кредитно-модульної системи, призначені в основному для студентів, які отримують освіту зі спеціальності 061 «Журналістика».

Однак вони також можуть бути корисними для викладачів і студентів інших спеціальностей, які вивчають суміжні теми. У рекомендаціях детально описано особливості обробки навчального матеріалу під час вивчення вибіркового освітнього компонента «Соціологія і журналістика».

ЗМІСТ

Передмова	4
Практичне заняття № 1. Основи соціології	6
Практичне заняття № 2. Взаємодія суспільства та системного підходу в соціології журналістики	7
Практичне заняття № 3. Соціологія громадської свідомості	9
Практичне заняття № 4. Головні соціологічні методи збору інформації	11
Практичне заняття № 5. Конкретне соціологічне дослідження (КСД)	13
Практичне заняття № 6. Соціологія в журналістській діяльності	15
Контрольні запитання до курсу «Соціологія і журналістика»	18
Питання до самостійного вивчення	20
Творчі завдання до курсу «Соціологія і журналістика»	21

ПЕРЕДМОВА

Пропонуємо методичні рекомендації з курсу «Соціологія і журналістика», розроблені з врахуванням новітніх тенденцій та потреб сучасного інформаційного суспільства.

Цей курс є важливим кроком у розумінні того, як соціологічні підходи та методи можуть бути успішно використані в журналістській практиці для аналізу, розуміння та відтворення соціокультурних явищ. Він спрямований на розширення уявлень про те, як медійні представлення формують та впливають на суспільні реалії.

Методичні рекомендації створені з метою полегшення вивчення матеріалу та покращення процесу освоєння освітнього компонента. Вони не лише допоможуть усвідомити теоретичні аспекти, але й сприятимуть розвитку аналітичного та критичного мислення, необхідного для успішного поєднання соціологічних знань із журналістською практикою.

Освітній компонент спрямований на набуття здобувачами освіти таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність планувати час та управляти ним.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК07. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК09. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальна (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання з теорії та історії журналістики, новітні технологічні досягнення для розв'язання задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики.

СК02. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми.

СК03. Здатність приймати ефективні рішення у сфері журналістики.

СК04. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері журналістики, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

СК05. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з питань журналістики, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Результати навчання (РН):

РН01. Приймати ефективні рішення з проблем журналістики, у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних чи суперечливих інформації та вимог.

РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН07. Дискутувати зі складних комунікаційних проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РН12. Розробляти та реалізовувати інноваційні та дослідницькі проекти у сфері журналістики з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів

РН13. Організовувати роботу колективу, забезпечувати професійний розвиток його членів та досягнення поставлених цілей.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Основи соціології

ПЛАН:

1. Розуміння соціології як науки.
2. Сфера дослідження та об'єкт соціології.
3. Функціональне призначення соціології та її вплив на суспільний прогрес.
4. Роль соціології у контексті соціальних комунікацій.

ЗАВДАННЯ:

1. Розгляньте основні аспекти соціології як науки, включаючи її предмет, методи дослідження, ключові поняття та теорії. Проаналізуйте роль соціології у сучасному суспільстві та визначте, як вона взаємодіє з іншими науками. Підкресліть важливість соціологічного підходу до розуміння соціальних явищ та визначте його практичне застосування у різних сферах життя.

2. Дослідіть роль соціології у контексті соціальних комунікацій. Проаналізуйте, як соціологічний підхід може допомогти розуміти основні аспекти взаємодії та обміну інформацією в суспільстві. Розгляньте ключові теорії соціальної комунікації та їх вплив на розуміння сучасних комунікаційних процесів. Оцініть важливість соціологічних досліджень у розвитку стратегій ефективної комунікації в різних сферах суспільства.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ:

1. Які основні поняття та теоретичні підходи складають основи соціології?
2. Які головні завдання соціології та як вони сприяють розумінню суспільства?
3. Які основні методи дослідження використовують соціологи для аналізу суспільства?
4. Які фактори визначають соціальні структури та їхні зміни в суспільстві?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Клименко О.Ю., Ятченко В.Ф., Горпинич О.В., Москаленко Л.М., Труш М. С. «Соціологія». 2019. 235 с.
2. Козирєв М. П. Соціологія: підручник / М. П. Козирєв. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 656 с.
3. Лубкович І. Соціологія і журналістика. Львів : «ПАіС», 2013. 228 с.
4. Михайлин І.Л. Основи журналістики. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.
5. Методологія і технології соціологічних досліджень // Лукашевич М.П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: Підручник. 4-те вид. К.: Каравела, 2018. С. 502-523.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Взаємодія суспільства та системного підходу в соціології журналістики

ПЛАН:

1. Відносини між суспільством та природою.
2. Підходи до розгляду суспільства як системи в соціологічному контексті.
3. Джерела та характеристики еволюції суспільства: погляд із системної перспективи.

ЗАВДАННЯ:

1. Оберіть два основних підходи до розгляду суспільства як системи (наприклад, структурно-функціональний підхід та конфліктологічний підхід).
2. Розкрийте основні ідеї кожного обраного підходу, визначте його ключові поняття та теоретиків.
3. Порівняйте схожі та відмінні аспекти обраних підходів у розумінні суспільства як системи.

4. Визначте, як обрані підходи пояснюють структуру та функції суспільства, а також взаємодію його елементів.

5. Розгляньте приклади або сучасні застосування кожного з обраних підходів у соціологічних дослідженнях.

6. Визначте можливі переваги та недоліки кожного підходу у зрозумінні суспільства як системи та їхній релевантності для сучасних соціологічних викликів.

7. Зробіть висновки щодо того, які підходи до розгляду суспільства як системи можуть бути більш відповідними для сучасної соціології та чому.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Які основні елементи суспільства можуть бути розглянуті у контексті системного підходу, що використовується в соціології журналістики?

2. Які можливі взаємодії між мас-медіа та різними соціальними системами можна виявити за допомогою системного аналізу?

3. Як системний підхід допомагає розкрити взаємодію індивідів, груп та інституцій у журналістському висвітленні суспільних явищ?

4. Як використання системного підходу може сприяти глибшому розумінню впливу мас-медіа на суспільні процеси та структури?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кендус О. З. Феномен громадської думки – філософсько-соціологічний аспект / І. Я. Вдовичин, О. З. Кендус // Гілея: науковий вісник. К. : «Видавництво «Гілея», 2019, Вип.141 (№2). Ч.2. Філософські науки. С. 18 – 22.

2. Литвинов О., Куцевська О. Про деякі гендерні питання правової антропології: культурологічний аспект в актуальному світоглядному ракурсі. Кримінологічні дослідження: збірник наук. праць. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2022. Вип. 12 : Гендерні аспекти злочинності. С. 34 – 50.

3. Методологія і технології соціологічних досліджень // Лукашевич М.П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних

і галузевих теорій: Підручник. 4-те вид. К. : Каравела, 2018. С. 502 – 523.

4. Опитування громадської думки. Посібник для журналістів. Упорядник І. Бекешкіна. К. 2020. 110 с.

5. Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.

6. Соціологія: навчальний посібник / Є.В. Перегуда та ін. К. : КНУБА, 2012. 140 с.

7. Холод О.М. Теорія та методика журналістської творчості : лекції. Київ : Інтерсервіс, 2022. 63 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Соціологія громадської свідомості

ПЛАН:

1. Основні концепції.
2. Розуміння терміну «громадська думка».
3. Суть та роль громадської свідомості.
4. Види досліджень громадської свідомості.

ЗАВДАННЯ:

1. Розгляньте основні теоретичні підходи до визначення громадської свідомості та її ролі у суспільстві.

2. Визначте ключові аспекти, які можуть бути об'єктом досліджень громадської свідомості (наприклад, вірування, цінності, ставлення до політики тощо).

3. Опишіть методи досліджень громадської свідомості, такі як опитування, експерименти, аналіз вмісту масових медіа, соціальні мережі тощо.

4. Проаналізуйте переваги та обмеження кожного виду дослідження громадської свідомості.

5. Зосередьте увагу на сучасних тенденціях у дослідженні громадської свідомості, таких як використання великих даних, аналітика соціальних мереж, та інші інноваційні підходи.

6. Визначте можливі виклики і перспективи для досліджень громадської свідомості у контексті сучасних соціальних та технологічних змін.

7. Зробіть висновки щодо важливості та актуальності різновидів досліджень громадської свідомості для розуміння суспільства.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Які етичні аспекти важливі у проведенні соціологічних досліджень громадської свідомості?

2. Як соціологія громадської свідомості враховує вплив новітніх технологій та соціальних мереж на уявлення людей?

3. Як вивчення громадської свідомості може сприяти розумінню взаємодії між різними соціокультурними групами?

4. Як соціологія допомагає розкривати відмінності у громадських уявленнях в різних соціокультурних контекстах?

5. Які можливості використання соціології громадської свідомості в журналістській практиці?

6. Як соціологічні дослідження громадської свідомості можуть впливати на прийняття рішень в суспільстві?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Литвинов О., Куцевська О. Про деякі гендерні питання правової антропології: культурологічний аспект в актуальному світоглядному ракурсі. Кримінологічні дослідження: збірник наук. праць. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2022. Вип. 12 : Гендерні аспекти злочинності. С. 34 – 50.

2. Права людини та мас-медіа в Україні. Частина 2 : Збірник конспектів лекцій / Авт. кол. – За ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 328 с.

3. Психологія мас : конспект лекцій / укладачі: П. І. Сахно, К. С. Сахно. Суми : Сумський державний університет, 2022. 116 с.
4. Психологія мас-медіа : підручник / Василь Лизанчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 420 с.
5. Якубовська М., Масій Н. Еволюція соціальних комунікацій: становлення нової культурної реальності // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформологія. 2019. № 2. С. 130–136.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Головні соціологічні методи збору інформації

ПЛАН:

1. Аналіз документів.
2. Спостереження.
3. Експеримент.
4. Метод опитування як сукупність видів.
5. Анкета і її будова.
6. Соціологічне інтерв'ю.
7. Соціометричне опитування.
8. Тестування.

ЗАВДАННЯ:

1. Оберіть конкретну соціологічну тему, яку ви хочете дослідити за допомогою методів збору інформації (наприклад, ставлення до освіти, політична активність, використання соціальних мереж тощо).
2. Оберіть та обґрунтуйте головні соціологічні методи збору інформації, які будуть використовуватися у вашому дослідженні (опитування, спостереження, інтерв'ю, аналіз вмісту, анкетування тощо).
3. Розробіть детальний план дослідження, включаючи обрані методи, їхню послідовність та зазначте критерії вибору вибіркової групи.

4. Створіть інструментарій для збору інформації (опитувальники, сценарії інтерв'ю, спостереження тощо) та обґрунтуйте його ефективність для вирішення поставленого дослідницького питання.

5. Здійсніть збір даних, забезпечуючи забезпечення етичних норм та анонімності учасників дослідження.

6. Здійсніть аналіз та інтерпретацію отриманих результатів кожним з обраних методів, визначте їхні переваги та обмеження.

7. Зробіть порівняльний аналіз ефективності обраних методів та рекомендуйте найбільш підходящий для вашого дослідження.

8. Напишіть звіт про дослідження, включаючи вступ, методологію, результати та висновки.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ:

1. Як розпізнати та уникнути спотворень під час використання різних соціологічних методів збору інформації?

2. Як можна комбінувати різні методи збору інформації для отримання більш повного розуміння соціальних явищ?

3. Які фактори варто враховувати при виборі конкретного методу збору інформації в залежності від об'єкта дослідження?

4. Які інноваційні підходи до збору соціологічної інформації виникають в зв'язку з розвитком технологій та медіа?

5. Як можна вдосконалити методи збору інформації у соціології для врахування різноманітності суспільства та його змін?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Giddens A., Socjologia, Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa, 2022

2. Клименко О.Ю., Ятченко В.Ф., Горпинич О.В., Москаленко Л.М., Труш М. С. «Соціологія». 2019. 235 с.

3. Козирев М. П. Соціологія : підручник / М. П. Козирев. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 656 с.

4. Рахманов О.А., Бульбенюк С.С., Манелюк М.Ю. Історія соціології (у 2-х книгах). Навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2017. 279 с.
5. Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
6. <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12676/>
7. https://pidru4niki.com/12800528/sotsiologiya/sotsiologichne_doslidzhennya
8. <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12676/>
9. <https://uahistory.co/pidruchniki/vasilkiv-civil-education-10-class-2018/30.php>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Конкретне соціологічне дослідження (КСД)

ПЛАН:

1. Підготовка до проведення конкретного соціологічного дослідження та його етапи.
2. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки.
3. Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження.
4. Розрахунок і обґрунтування вибірки.
5. Основні методи конкретного соціологічного дослідження.
6. Стратегічний та робочий плани дослідження.

ЗАВДАННЯ:

1. Визначте конкретну соціологічну тему, яка вам цікава та важлива для дослідження (наприклад, соціальна мобільність, ставлення до гендерних ролей, використання технологій у сучасному суспільстві тощо).

2. Сформулюйте конкретне дослідницьке питання, яке ви хочете вирішити у вашому дослідженні.
3. Розробіть методологію дослідження, включаючи вибір методу (опитування, спостереження, аналіз вмісту тощо), визначте вибірку та обґрунтуйте його.
4. Створіть анкету, опитувальник чи інше інструментарій для збору даних, обраного для вашого дослідження.
5. Проведіть пілотне дослідження або тестування з обраним інструментарієм для оцінки його ефективності та уточнення необхідних корекцій.
6. Організуйте процес збору даних, забезпечуючи дотримання етичних стандартів та анонімності учасників.
7. Аналізуйте та інтерпретуйте зібрані дані, надайте висновки та рекомендації на основі результатів дослідження.
8. Напишіть звіт про дослідження, включаючи вступ, методологію, результати та висновки, і підготуйте презентацію для представлення результатів.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ:

1. Як визначити конкретну тему для соціологічного дослідження, що буде відповідати актуальним соціальним проблемам?
2. Як визначити об'єкт та предмет соціологічного дослідження для досягнення чіткої формулювання завдань та цілей?
3. Як обрати адекватні методи збору інформації для конкретного соціологічного дослідження?
4. Які критерії визначення вибіркової групи учасників дослідження та чому це важливо для його успішності?
5. Які етапи включає в себе процес планування та дизайну конкретного соціологічного дослідження?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Giddens A., Socjologia, Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa, 2022
2. Клименко О.Ю., Ятченко В.Ф., Горпинич О.В., Москаленко Л.М., Труш М. С. «Соціологія». 2019. 235 с.
3. Козирєв М. П. Соціологія: підручник / М. П. Козирєв. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 656 с.
4. Рахманов О.А., Бульбенюк С.С., Манелюк М.Ю. Історія соціології (у 2-х книгах). Навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2017. 279 с.
5. Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
6. https://pidru4niki.com/13761025/sotsiologiya/osnovni_ponyattya_sotsiologiyi
7. <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12676/>
8. https://pidru4niki.com/12800528/sotsiologiya/sotsiologichne_doslidzhennya
9. <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12676/>
10. <https://uahistory.co/pidruchniki/vasilkiv-civil-education-10-class-2018/30.php>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Соціологія в журналістській діяльності

ПЛАН:

1. Результати КСД в журналістських матеріалах.
2. Вплив соціологічних методів збору інформації на журналістську методику: аналіз, опитування, спостереження, експеримент.
3. Правила використання соціологічних досліджень в журналістських матеріалах.

4. Виявлення маніпуляції соціологічними даними в журналістських матеріалах.

ЗАВДАННЯ:

1. Визначте актуальність проблеми маніпуляцій з соціологічними даними в журналістських матеріалах.

2. Складіть перелік журналістських матеріалів (статті, репортажі, програми тощо), де можливо виявлення маніпуляцій з соціологічними даними.

3. Розробіть методологію для аналізу виявлених матеріалів, включаючи критерії оцінки достовірності інформації та способи виявлення маніпуляцій.

4. Використовуючи об'єктивні критерії, аналізуйте вміст вибраних матеріалів та виявіть елементи маніпуляції з соціологічними даними.

5. Проаналізуйте можливі мотивації застосування маніпуляцій та їхній вплив на сприйняття глядачами/читачами соціологічної інформації.

6. Запропонуйте стратегії для попередження маніпуляцій з соціологічними даними у журналістських матеріалах.

7. Сформулюйте рекомендації для журналістів та редакторів щодо етичного використання соціологічних даних у своїх матеріалах.

8. Підготуйте звіт, в якому висвітлите результати дослідження та надайте висновки щодо необхідності уважного ставлення до соціологічної інформації у журналістиці.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ:

1. Як соціологія взаємодіє з журналістикою та як це впливає на якість медійних матеріалів?

2. Як соціологічні концепції допомагають розуміти соціальні явища, які розглядаються в журналістських матеріалах?

3. Які соціологічні методи можна використовувати для підтримки фактів та аналізу у журналістському дослідженні?

4. Як використання соціології може покращити об'єктивність та обґрунтованість журналістських матеріалів?

5. Як вивчення соціальних груп і структур може допомогти журналістам розуміти аудиторію та її потреби?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://cedem.org.ua/analytics/shho-potribno-znaty-zmi/>
2. ІМІ назвав шість медіа з найвищим дотриманням стандартів, Укрінформ – у списку / <https://www.ukrinform.ua/tag-zmi>
3. Кендус О. З. Феномен громадської думки – філософсько-соціологічний аспект / І. Я. Вдовичин, О. З. Кендус // Гілея : науковий вісник. К. : «Видавництво «Гілея», 2019, Вип.141 (№2). Ч.2. Філософські науки. С. 18 – 22.
4. Клименко О.Ю., Ятченко В.Ф., Горпинич О.В., Москаленко Л.М., Труш М. С. «Соціологія». 2019. 235 с.
5. Козирєв М. П. Соціологія : підручник / М. П. Козирєв. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2016. 656 с.
6. Лубкович І. Соціологія і журналістика. Львів : «ПАіС», 2013. 228 с.
7. Методологія і технології соціологічних досліджень // Лукашевич М.П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій : Підручник. 4-те вид. К. : Каравела. 2018. С. 502 – 523.
8. Михайлин І.Л. Основи журналістики. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.
9. Опитування громадської думки. Посібник для журналістів. Упорядник І. Бекешкіна. К. 2020. 110 с.
10. Соціологія: навчальний посібник / Є.В. Перегуда та ін. К. : КНУБА, 2012. 140 с.
11. Холод О.М. Теорія та методика журналістської творчості : лекції. Київ : Інтерсервіс, 2022. 63 с.

12. Чекмишев О.В. Основи журналістики. Київ : Академія, 2021. 168 с.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО КУРСУ «СОЦІОЛОГІЯ І ЖУРНАЛІСТИКА»

1. Які основні принципи соціології та як вони можуть бути застосовані в журналістиці?
2. Як визначається соціальна реальність, і як вона взаємодіє з журналістським висвітленням подій?
3. Як соціологічні дослідження можуть допомагати журналістам у розумінні та аналізі соціальних явищ?
4. Які соціологічні підходи можуть бути використані для аналізу масових медіа та їхнього впливу на суспільство?
5. Які аспекти громадської свідомості можуть бути об'єктом дослідження у журналістській діяльності?
6. Які методи соціологічного дослідження можуть бути використані для отримання інформації для журналістських матеріалів?
7. Як визначаються та розуміються поняття «публіка» та «аудиторія» в контексті соціології та журналістики?
8. Як виявити та уникнути маніпуляцій з соціологічними даними у журналістських матеріалах?
9. Які аспекти культурної соціології можуть бути важливими для розуміння журналістських явищ і тенденцій?
10. Як соціологічні концепції можуть впливати на етичні аспекти журналістської практики?
11. Як соціологічні ідеї можуть сприяти розумінню соціальних та культурних викликів, з якими стикаються журналісти в сучасному світі?
12. Як визначається і вивчається поняття «громадянського журналіста» в соціологічному контексті?

13. Як соціологічні концепції можуть допомагати у розумінні впливу нових технологій на журналістику і медіа?
14. Як соціологія може допомагати розкривати та аналізувати соціальні нерівності та проблеми через призму журналістики?
15. Які соціологічні підходи можуть бути застосовані для розуміння і висвітлення глобальних соціокультурних та політичних подій у журналістиці?
16. Які основні соціологічні концепції визначають співвідношення між суспільством та мас-медіа?
17. Які фактори впливають на формування громадської думки через засоби масової інформації?
18. Як відбувається взаємодія між соціальними рухами та журналістикою в сучасному суспільстві?
19. Як журналісти взаємодіють із соціологічними дослідженнями при підготовці матеріалів?
20. Які соціальні виклики і тенденції впливають на сучасну журналістику?
21. Яким чином соціальні мережі впливають на процеси комунікації та журналістську практику?
22. Які етичні аспекти виникають у взаємодії соціології та журналістики, зокрема при опитуваннях та розгляді соціальних явищ?
23. Як використання новітніх технологій впливає на розвиток сучасної журналістики та соціології?
24. Які ризики та переваги існують у використанні соціальних досліджень у журналістських матеріалах?
25. Як журналісти можуть сприяти підвищенню рівня соціальної свідомості через свою діяльність?
26. Які методи соціологічних досліджень найбільш застосовуються в журналістиці, і чому?
27. Які роль та відповідальність соціологів у формуванні інформаційного простору?

28. Як впливає глобалізація на соціологічні дослідження та їх подання в мас-медіа?
29. Як журналісти можуть уникнути стереотипів у поданні соціологічних даних та враховувати різноманіття суспільства?
30. Яким чином соціальні тенденції впливають на вибір тем і кутів подання новин в мас-медіа?
31. Як журналісти можуть взаємодіяти з громадськістю та враховувати її думку у своїй роботі?
32. Як розвиток інтернет-медіа змінює спосіб, яким подаються та сприймаються соціальні інформаційні матеріали?
33. Як враховувати інтереси різних соціокультурних груп у медіа-просторі та уникати дискримінації?
34. Які ресурси та методи можуть використовувати журналісти для перевірки достовірності соціологічних даних?
35. Які можливі шляхи покращення взаємодії між соціологією та журналістикою для підвищення якості інформаційного виробництва та сприяння глибшому розумінню суспільства?

ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Види та прояви натовпу.
2. Концепція класової структури суспільства К. Маркса.
3. Маса та її лідери.
4. Маса та масова свідомість.
5. Масові настрої.
6. Механізми масової свідомості.
7. Механізми масової свідомості.
8. Молодіжна субкультура.
9. Номіналізм і реалізм в соціології.

10. Особистість людини в масі.
11. Позитивізм і психологічний напрям в соціології.
12. Поняття культури та її основні функції.
13. Поняття соціальної структури.
14. Професійне становлення та соціалізація.
15. Рольова теорія особистості.
16. Соціалізація особистості.
17. Соціальна стратифікація і мобільність.
18. Соціальна структура сучасного українського суспільства.
19. Соціальні зміни та розвиток.
20. Соціальні інститути.
21. Соціальні спільноти та організації.
22. Соціальні цінності та норми.
23. Суспільство як система.
24. Теорії особистості в соціології і журналістиці.
25. Теорія соціальної стратифікації і мобільності П. Сорокіна.
26. Типи суспільств.
27. Трансформація соціальних інститутів у сучасному українському суспільстві.
28. Форми масової свідомості.
29. Фундаментальні цінності сучасності.
30. Функціоналізм та конфліктологічний підхід.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ «СОЦІОЛОГІЯ І ЖУРНАЛІСТИКА»

1. Журналіст і Соціолог: спільні проекти

Завдання: створіть інтерактивний журналістсько-соціологічний проект, в якому учасники курсу підготовлять опитування та проведуть соціологічне дослідження

на обрану тему. На основі отриманих даних, кожен учасник напише новину або репортаж.

2. Соціальні тенденції у ЗМІ: глядацький проект

Завдання: створіть глядацький соціальний проект, в якому кожен учасник аналізує та обговорює соціальні тенденції у засобах масової інформації. Спільно створіть відео-або аудіопрезентацію, в якій ви висвітлите основні висновки та рекомендації.

3. Журналістський етнограф: спостереження за спільнотою

Завдання: виберіть певну соціальну групу чи спільноту для спостереження та аналізу. Кожен учасник створює серію коротких репортажів чи статей, в яких відображає соціальні особливості та взаємодії у обраній спільноті.

4. Спільний медіапроект: подкасти та соціологічні дискусії

Завдання: розділіть учасників на групи і доручте кожній групі створити подкаст на тему, пов'язану із соціологією та журналістикою. Подкасти повинні містити обговорення соціологічних аспектів теми та журналістські підходи до подання цих аспектів у медіа.

5. Медіа-проект «Герой і його соціальне середовище»

Завдання: Виберіть образ літературного чи кінематографічного героя та проведіть його аналіз з соціологічної точки зору. Кожен учасник підготовляє матеріал про героя, його взаємодію з соціальним середовищем та його відображення у ЗМІ.

6. Інтерактивне голосування: «Соціологія в заголовках»

Завдання: розробіть анкету для інтерактивного голосування на актуальну соціологічну тему. Кожен учасник створює заголовок для новини чи статті на основі результатів голосування та аналізу соціальних тенденцій.

7. Мультимедійний проект «Суспільство в об'єктиві»

Завдання: створіть мультимедійний проект, включаючи фото- чи відеорепортаж та текстовий матеріал, що відображає певний соціальний аспект. Кожен учасник розробляє свій власний «об'єктивний» погляд на обрану тему.

8. Створення соціологічного репортажу

Проведіть соціологічне дослідження на тему, що стосується впливу технологій на молодь.

Підготуйте телевізійний репортаж, використовуючи графіку, графічні ефекти, та інтерв'ю з учасниками дослідження.

9. Створення віртуальної дискусії

Проведіть соціологічне опитування серед студентів на тему соціальної активності в університетському середовищі.

Будучи модератором, – організуйте віртуальну дискусію, підготуйте та проаналізуйте результати дослідження.

10. Створення подкасту «Соціальні тенденції у медіа»

Оберіть тему (наприклад, використання соціальних мереж, гендерні стереотипи тощо).

Запросіть експертів, соціологів та журналістів для обговорення теми у форматі подкасту.

11. Журналістський етюд на основі соціологічних даних

Проведіть дослідження щодо міграційних тенденцій та їхнього впливу на сприйняття громадськістю.

Підготуйте статтю, використовуючи соціологічні дані для підсилення фактів та аналізу.

12. Інтерактивний веб-проект «Соціальна реальність в моєму місті»

Вивчіть питання, які важливі для місцевої громади (наприклад, екологічні питання, освіта, безпека тощо).

13. Журналістське розслідування

Організуйте розслідування за допомогою соціологічних методів на актуальну тему (наприклад, економічна нерівність).

Розробіть серію журналістських матеріалів із посиланням на соціологічні дані.

14. Креативна презентація соціологічних результатів

Використовуючи графічні ресурси та візуальні ефекти, підготуйте презентацію результатів соціологічного дослідження на тему, яка вас зацікавила.

15. «Медійний портрет майбутнього: соціологічний аналіз та журналістське відтворення»

Опис завдання:

Соціологічний етап:

Крок 1: Оберіть актуальну соціологічну тему, пов'язану із змінами у сучасних мас-медіа або соціальних мережах (наприклад, вплив фейків, ефекти алгоритмів, роль соціальних мереж у формуванні громадської думки тощо).

Крок 2: Проведіть опитування або інтерв'ю серед різних соціальних груп (студенти, підприємці, пенсіонери тощо) для отримання різноманітної думки щодо обраної теми.

Крок 3: Аналіз результатів опитування та підготовка звіту із ключовими висновками та рекомендаціями.

Журналістський етап:

Крок 4: На основі соціологічних даних розробіть концепцію журналістського матеріалу (статті, відеорепортажу, подкасту тощо), яке висвітлить основні висновки та проблеми, виявлені у ваших дослідженнях.

Крок 5: Розробіть план та структуру вашого матеріалу, визначте ключові елементи, які допоможуть читачеві або слухачеві легше зрозуміти складні соціологічні концепції.

Крок 6: Створіть журналістський продукт, використовуючи різноманітні медійні формати та платформи (текст, відео, аудіо). Врахуйте візуальний ефект та цільову аудиторію.

Заключний етап:

Крок 7: Проведіть презентацію вашого журналістського продукту перед групою однодумців, колегами чи викладачами. Вислухайте їхні коментарі та обговоріть можливі шляхи подальших досліджень.

Крок 8: Напишіть есе, в якому розглянете процес і результати вашої роботи, а також отриманий досвід та виклики.

Це завдання дозволить здобувачам освіти об'єднати знання з соціології та навички журналістики, розвивати критичне мислення та творчість у вивченні соціальних явищ через призму медійного впливу.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

«СОЦІОЛОГІЯ І ЖУРНАЛІСТИКА»

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 061 «Журналістика»

У к л а д а ч і:

Артем Олександрович Галич

Ольга Станіславівна Куцевська

Анастасія Михайлівна Носко